

ОСТАННІ НОВИНИ

17.05 «Масло проведено» українці по колу: аналітик про нову формулу війни

17.04 Повністю відкриті: Трамб зробив заяву про ОМУЗУку протоку

18.13 Став відомий перший суперник «Динамо» у Лізі Європи: навуки збережування

18.09 Коли та для чого підпорядати картоплю

17.04 Скандал з диморфусом на кірці: що пишуть ЗМІ про відставку посла та фейкових «посланих консулів»

17.04 Думав, цього не станеться: ополочено про повернення популярного таланат-шоу

17.04 Деня депутати разом з керівниками НАБУ та САП вийшли від ЄС: як це існує, — експрокурор

Священник сховав реліквію в ящику з вугіллям, але експедиція знала, де її шукати: в Києві презентували факсиміле Турівського Євангелія XI століття

12:24 — 20 травня 2026

Ігор ОСИПЧУК, «ФАКТИ»

У Києві в Національному музеї історії України відбулася презентація факсимільного видання рукописного Турівського Євангелія, яке створено в Києві у часи княжої Русі, у XI столітті. Зараз цей неочіненний рукопис зберігається у Вільно, в Бібліотеці імені Врублевських Академії наук Литви.

Літви, Керівниця проєкту «Повертаємо» в Україну культурну спадщину», директорка видавництва Ганна Горобець розповіла, що до цього було видано факсиміле одинадцяти старовинних українських книг. Тож Турівське Євангеліє — дванадцятє. Оригінали цих пам'яток зберігаються за кордоном.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лавршівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили, чому це в білорусі цю пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіа з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавршівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторських). — Авт. Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, депутати парламенту білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відька днями) поїхали в білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лавршівського Євангелія, на яку прийшло містопо культурі білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довів, що цю рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяч разів згадує імена тільки нескі української мови. Тож цю книгу переписували саме на території України.

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лавршівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили, чому це в білорусі цю пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіа з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавршівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторських). — Авт. Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, депутати парламенту білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відька днями) поїхали в білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лавршівського Євангелія, на яку прийшло містопо культурі білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довів, що цю рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяч разів згадує імена тільки нескі української мови. Тож цю книгу переписували саме на території України.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лавршівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили, чому це в білорусі цю пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіа з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавршівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторських). — Авт. Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, депутати парламенту білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відька днями) поїхали в білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лавршівського Євангелія, на яку прийшло містопо культурі білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довів, що цю рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяч разів згадує імена тільки нескі української мови. Тож цю книгу переписували саме на території України.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лавршівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили, чому це в білорусі цю пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіа з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавршівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторських). — Авт. Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, депутати парламенту білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відька днями) поїхали в білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лавршівського Євангелія, на яку прийшло містопо культурі білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довів, що цю рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяч разів згадує імена тільки нескі української мови. Тож цю книгу переписували саме на території України.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

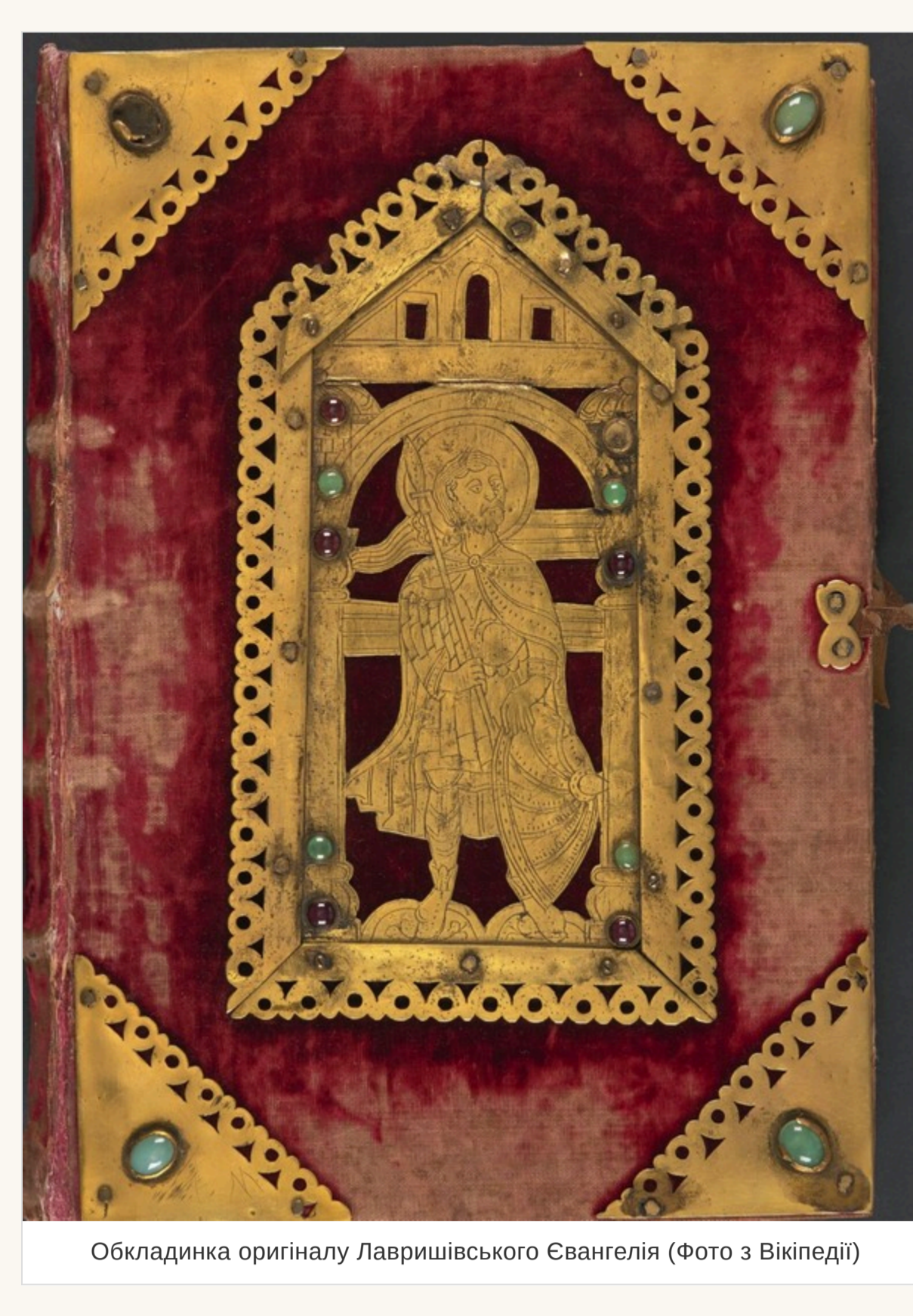
Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лавршівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили, чому це в білорусі цю пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіа з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавршівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторських). — Авт. Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, депутати парламенту білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відька днями) поїхали в білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лавршівського Євангелія, на яку прийшло містопо культурі білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довів, що цю рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяч разів згадує імена тільки нескі української мови. Тож цю книгу переписували саме на території України.

— Зазначу, що близько 90 відсотків української рукописної спадщини знаходиться, на жаль, в країні-агресорці, — зазначила Ганна Горобець. — Дев'ять відсотків — в Європі, децю є у США та лише близько одного відсотка — в Україні.

Ганна Горобець (на фото у заголовку) стисло розповіла про всі дванадцять факсимільних видань старовинних книг, виданих на сьогоднішній день в рамках проєкту «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Вивається, одне з них — факсиміле Лавршівського Євангелія XII-XIV століть — викликало ледь не міжнародний скандал. Претензі надходили від депутатів парламенту білорусі. Це сталося ще до повномасштабної війни.

— Коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, до нас звернулося посольство України в Мінську, — каже Ганна Горобець. — Українські дипломати пояснили, чому це в білорусі цю пам'ятку вважають своєю. Президент Лукашенко заявив, що це найважливіа з білоруських книжок і що слід добитися від польської сторони, щоб вона (Польща) її віддала (оригінал Лавршівського Євангелія зберігається у Кракові, в Бібліотеці Чотторських). — Авт. Забрали у поляків оригінал білорусам не вдалося, і вони почали добиватися, щоб їм передали хоча б копію. Польська сторона відмовила білоруській, а нам хотіло надати. Причому на безоплатній основі. І от коли ми видали факсиміле Лавршівського Євангелія, депутати парламенту білорусі звернулися в посольство України з офіційним запитом. Мовляв, як ми посміли видати факсиміле книги, яка, як вони вважають, «належить» їхній країні. Наш посол зателефонував мені, спитав, як можемо прийти в Мінськ і довести, що то українська писемна пам'ятка. Тож ми з науковцем Віктором Мусієнком (до речі, він з 2022 року служив у ЗСУ, звільнився з відька днями) поїхали в білорусі і провели презентацію факсимільного видання Лавршівського Євангелія, на яку прийшло містопо культурі білорусі. Пан Віктор Мусієнко фактнами довів, що цю рукописну книгу створено в Україні. Зокрема, він казав, що там (в тексті церковнослов'янською мовою. — Авт.) десять тисяч разів згадує імена тільки нескі української мови. Тож цю книгу переписували саме на території України.

Обкладинка оригіналу Лавршівського Євангелія (Фото з Вікіпедії)

«Збереглося лише десять аркушів Турівського Євангелія»

Перед початком презентації факсимільного видання Турівського Євангелія Ганна Горобець дала інтерв'ю «ФАКТАМ».

— На яких умовах литовська сторона надала вашому видавництву можливість працювати з оригіналом Турівського Євангелія? — ставлю питання пані Ганні.

— На умовах безоплатної співпраці: гроші вони з нас не взяли.

— Як технічно була організована робота з оригіналом? Ваші фахівці поїхали в Бібліотеку імені Врублевських Академії наук Литви?

— Ні, не так. Було використано сучасні технології: литовські друзі виклали електронні копії аркушів Турівського Євангелія у хмарне сховище, і ми завантажили їх звідти. Все це офіційно — згідно з договором.

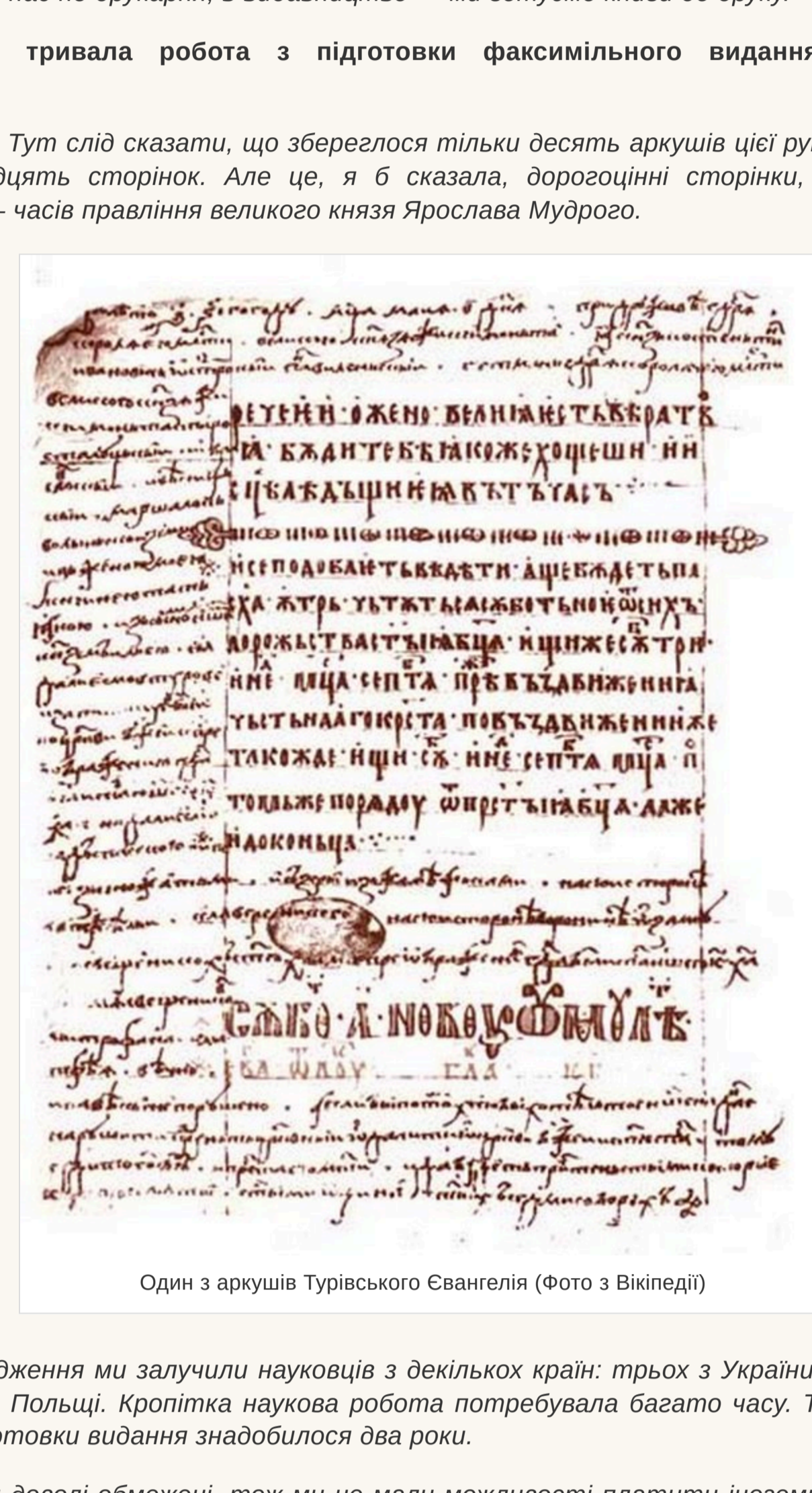
До речі, знаю, що зараз це одна з українських організацій звернулася до Бібліотеки імені Врублевських Академії наук Литви з проханням попрацювати з іншою старовинною книгою, так для них це вже було не безплатно. Я сказала представникам цієї української організації, що слід було сказати мені та я попросила б литовських друзів. Адже все одню факсимільне видання той книжки буде робити наша видавництво — ми маємо вже чималий досвід, тож завдячя для підготовки факсимільних видань в Україні звертаються до нас.

— Має відповідне обладнання?

— Ні, аде у нас не друкарня, в видавництво — ми готуємо книги до друку.

— Скільки тривала робота з підготовки факсимільного видання Турівського Євангелія?

— Два роки. Тут слід сказати, що збереглося тільки десять аркушів цієї рукописної книги, тобто овадцять сторінок. Але це, у б складна, дорожочіні сторінки, адже вони XI століття — часів правління великого князя Ярослава Мудрого.

Один з аркушів Турівського Євангелія (Фото з Вікіпедії)

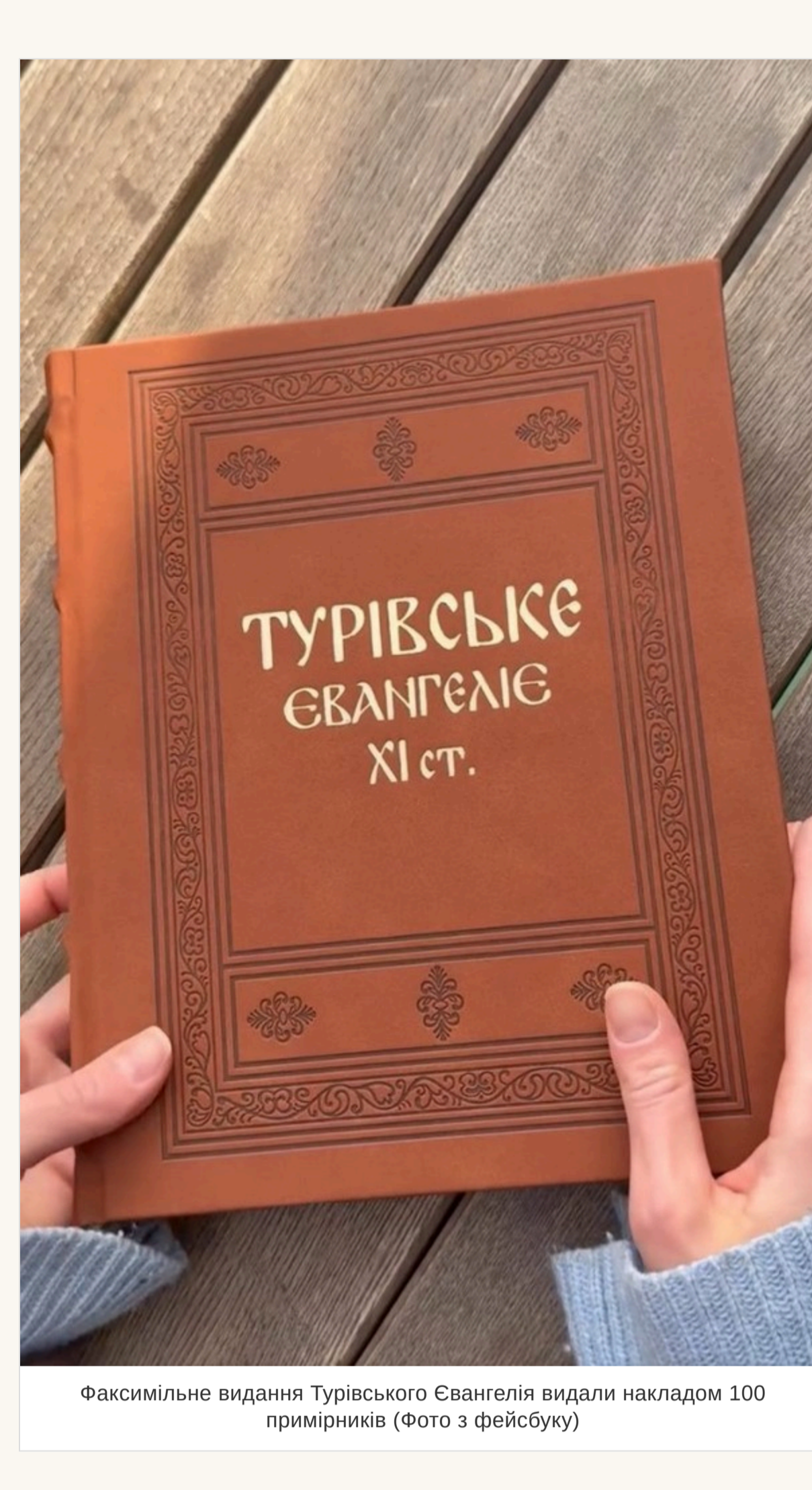
Для їх дослідження ми залучили науковців з декількох країн: трьох з України, двох з Литви та одного з Польщі. Кропитка наукова робота потребувала багато часу: Тому й вийшло, що для підготовки видання знадобилося два роки.

Наши кошти доволі обмежені, тож ми не мали можливості платити видівним науковцям. Вони сказали на це: «Нам би по примірник факсимільного видання». Відповіла їм: «Так я вам подарую три примірники».

— Який наклад цього видання?

— Сто примірників. Ми розповсюдимо їх по національних наукових бібліотеках у кількому регіоні України та провідних музеях, як-от Центральної заповідник «Софія Київська», Національній музеї історії України, обидва Музеї книги і друкарства (в Києві і в Острозі). Це моя мрія — щоб у всіх областях країни був комплект наших факсимільних видань. Сенса у тому, щоб науковці на місцях мали доступ до факсиміле старовинних українських книг.

Окрім того, ми даємомо наші факсимільні видання іншим науковим центрам, бібліотекам і фондам. До речі, зараз ми завершуємо переклад англійською мовою Турівського Євангелія та його наукового дослідження. Плануємо видати цю книгу у червні-липи.

Факсимільне видання Турівського Євангелія видали накладом 100 примірників (Фото з Фейсбуку)

— В як вуку вам обійшовся один примірник?

— Разом з авторськими гонорарами українським вченим — понад 3 тисячі гривень.

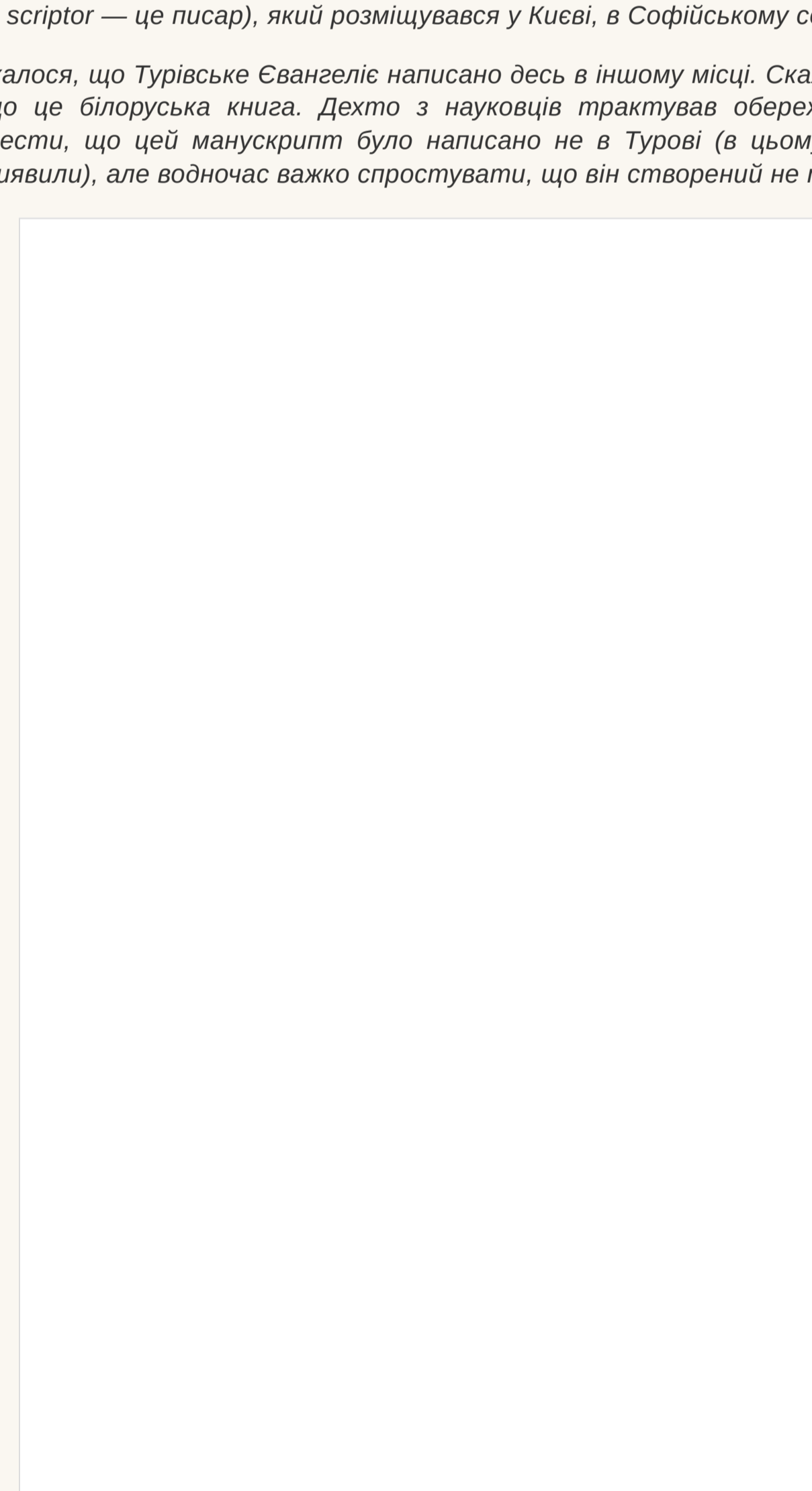
“**Читайте також:** *Мазепа зустрічаєса з королем Швеції у селі, де сталося диво: у Києві відкрилася виставка, експонат якої має до цього причетність*

«У Софії Київській існував центр книгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі»

Заступник генерального директора Національного заповідника «Софія Київська» доктор історичних наук В'ячеслав Корнієнко, який взяв участь в дослідженні Турівського Євангелія, розповів:

— Це Євангеліє було створене у великокнязівському скрипторію (слово має латинське походження: скриптор — це писар), який розкинувався у Києві, в Софійському соборі.

Раніше вважалося, що Турівське Євангеліє написано десь в іншому місці. Сказано, в Мінську заявляли, що це білоруська книга. Дето, за науковців практикував обережніше: мовляв, складно довести, що цей манускрипт було написано не в Турові (в цьому білоруському місті його вивчили), але водночас важко спростувати, що він створений не там.

Турівське Євангеліє вивчили за часів російської імперії. За наказом полемітеля навчального округу Більбасово у Турові була направлена експедиція, яка мала на меті знайти свідчення того, що цей край «исколно русский». Турівське Євангеліє намагалися представити як доказ цієї тези.

Священник у церкві спробував прихопити цю реліквію: в ящик з вугіллям. Проте, мабуть, експедиція знала, де шукати: маля, як то кажуть, наводо. Тож «випадково» зайрнула в ящик з вугіллям і так відшукала ці дорожочіні десять аркушів. Потім їх відвезли у Вільно.

У XX столітті, під час Першої світової війни, коли російська армія відступала, під проводом перуніку, культурної цінності з Вільно вивезли бібліотеку та архів. Їх відправили в Румшівську бібліотеку (їїні російська державна бібліотека) в москві. Згодом, в період між двома світовими війнами, російська сторона поширвала чутки, що вивезені в Вільно рукописи вітними. Для чого була потрібна ця легенда? Щоб Польща припинила висувати вимоги про повернення цієї спадщини. А після Другої світової війни Турівське Євангеліє (певно, й інші реліквії) повернули у фактично окуповану Радянським Союзом Литву.

У 1990-х роках, коли створилися національні держави, почалися дослідження, які мали на меті з'ясувати, чи є книга мав виразні риси школи київської скрипторію. При цьому вони говорили, що невідомо, де саме працював переписувач над Турівським Євангелієм: можливо, в Турові, не виключено, що в якомусь іншому місці. Тобто знову в таки створювалося підрунтя для заяв про «спільну спадщину».

Важливий момент — оформлення цього Євангелія. Зазвичай стародавні рукописи мають гарне оформлення — в них присутні мініатюри. А в Турівському Євангелію їх немає. Але там дуже майстерно написані заспоки літери і заставки. Так от, найбільшій аналогі цьому ми і зустрічаємося:шочою Потюно Янщичоку знайшли в оформленні спільносу Софійського собору, який був джерелом натхнення для переписувачів книг.

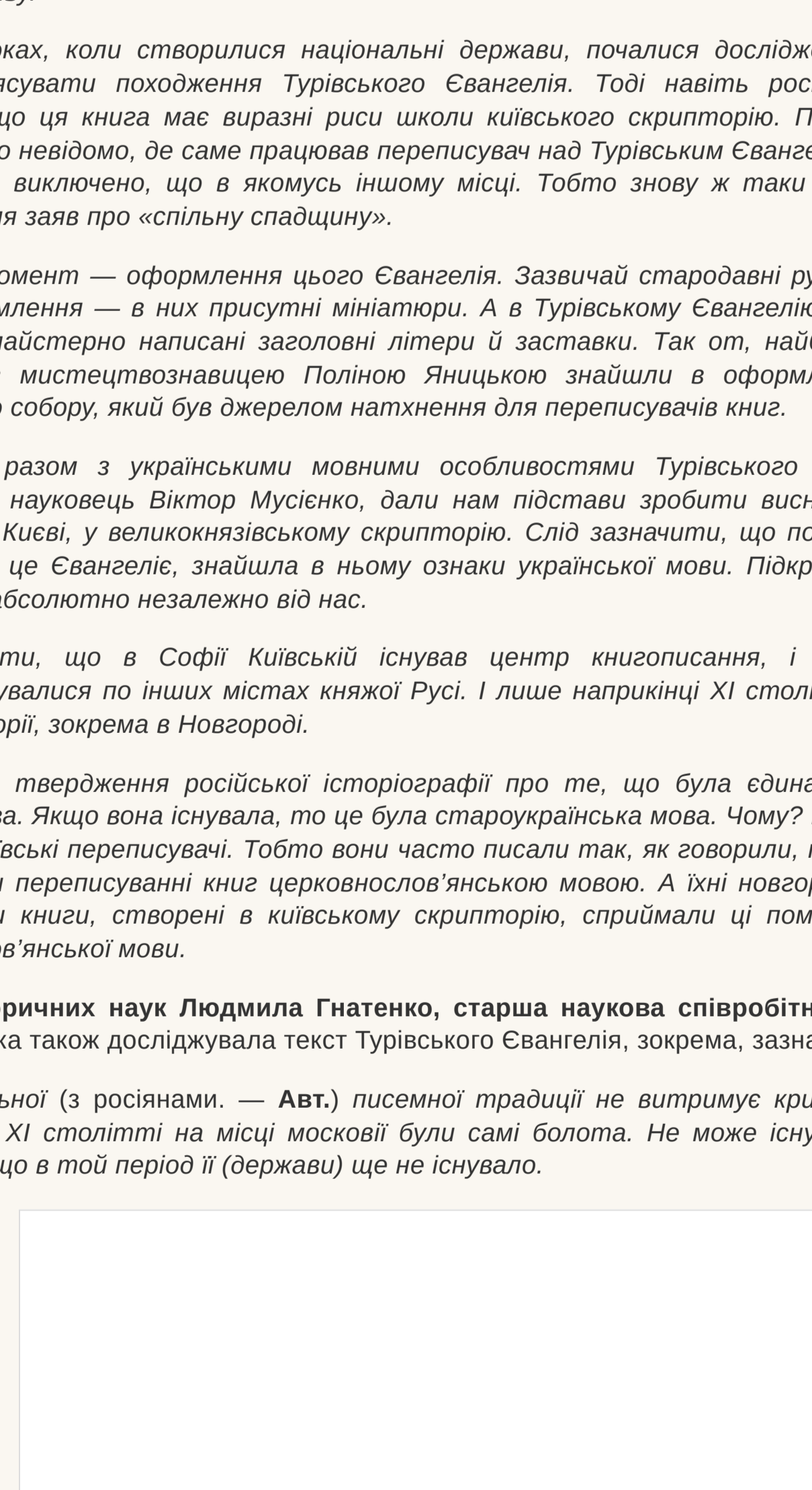
Цей факт разом з українськими мовними особливостями Турівського Євангелія, які досліджував науковець Віктор Мусієнко, дали нам підставу зробити висновок, що його створено в Києві у великокнязівському скрипторію. Слід зазначити, що польська колегія, яке вивчала це Євангеліє, знайшла в ньому ознаки української мови. Підкресли, що вона працювала абсолютно незалежно від нас.

Слід розуміти, що в Софії Київській існував центр нцгописання, і звідси книжки розповсюджувалися по інших містах княжої Русі. І лише наприкінці XI століття з'явилися інші скрипторії, зокрема в Новгороді.

Тепер щодо твердження російської історіографії про те, що була одна давньоруська писемна мова. Якщо вона існувала, то це була староруська мова. Чому? Бо мовні норми задавали київські переписувачі. Тобто вони часто писали так, як зоворили, тому народили помилки при переписуванні книг церковнослов'янською мовою. А їхні новгородські колеги, переписуючі книги, створені в київському скрипторію, стримали ці помилки як норму церковнослов'янської мови.

Доктор історичних наук Людмила Гнатенко, старша наукова співробітниця Інституту рукопису, яка також досліджувала текст Турівського Євангелія, зокрема, зазначила:

— Ідея спільної (з росіянами. — Авт.) писемної традиції не витримує критики, зокрема тому, що у XI столітті на місці москві були самі болота. Не може існувати традиції держави, якщо в той період її (держави) ще не існувало.

Раніше «ФАКТИ» розповідали, як брехня про князя, який побудував Софію Київську, залишила нерозкритою майже тисячу років.

На фото у заголовку: Ганна Горобець. «Один примірник факсимільного видання обійшовся нам і понад три тисячі гривень» (Фото автора)

Читайте нас у Facebook * 2988

← До змісту роздулу Розділок пошуку? Відкрити її та натиснути CTRL+Enter

Друкувана версія Лист редакторів Поскаржитися

Facebook Поділитися 0 Twitter Поділитися Telegram Твітнути

ЗАРАЗ ЧИТАЮТЬ

--	--	--	--

Новини партнерів

Мапа сайту	Сайт	Культура	Книга редапта	Історія сучасності	Ім'янини дня
Україна	Пряма лінк	Шоу-бізнес	Люди та звірі	Наука та техніка	Гороскоп
Політика	Пряма лінк	Шоу-бізнес	Між нас і сестри	Кіно і серіали	Курс валют
Гроші	Спорт	Суспільство	25 років полону	Залитайте у факта	Фотопати
Події	Футбол	Спільн життя			Погода

Резюме | Керівництво | Контакти | Привітання і співграти | Правила користування сайтом fakty.ua

© 1997–2026 «Факти та коментарі»

Усі права на матеріали сайту охороняються у відповідності до законодавства України.

ПОПУЛЯРНЕ

1 Українські пенсіонери не чекають на свої пенсії 40 років: суд постановив постанову уряду

11 червня 2026 12:54

2 Археологічна сенсація: унікальний шалка та пояс скіфської доби, ним більше 2500 років, знайдені на Бельському городищі

14 червня 2026 12:24

3 «Вона мучить мене вже багато років»: засланниця загибелі Діна Ріда, який жінку вилки США і СРСР, не розкриття і через 40 років

12 червня 2026 12:53

